

Karolina Herbut

VODIČ ZA

UPRAVLJANJE LIČNIM FINANSIJAMA

Beogradski fond za političku izuzetnost
Belgrade Fund for Political Excellence

VODIČ ZA

UPRAVLJANJE LIČNIM FINANSIJAMA

OSTVARITE SVOJE
CILJEVE U 4 KORAKA

IMPRESUM:

IZDAVAČ:

Beogradski fond za političku izuzetnost
Koste Glavinića 9
11 000 Beograd
www.bfpe.org

ZA IZDAVAČA:

Sonja Licht

AUTORKA:

Karolina Herbut

DIZAJN I PRELOM:

Nataša Kovačević

LEKTURA I KOREKTURA:

Maša Živojinović

ŠTAMPA:

Maks printing
Crnogorska 21, Zemun

TIRAŽ: 100 komada

ISBN 978-86-85401-21-3

Vodič je nastao u okviru Zajedničkog regionalnog programa „Dijalog za budućnost: Unapređenje dijaloga i društvene kohezije u i između Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Republike Srbije“, koji sprovode UNDP, UNICEF i UNESCO, a finansira ga Fond UN-a za izgradnju mira (UN PBF).

Sadržaj predstavlja isključivo odgovornost autorke i ne odražava nužno stavove ni Beogradskog fonda za političku izuzetnost, niti UNDP, UNICEF, UNESCO i UN PBF.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

005:336(036)

ХЕРБУТ, Каролина, 1984-

Vodič upravljanje ličnim finansijama / Karolina Herbut. - Beograd :
Beogradski fond za političku izuzetnost, 2021 (Beograd : Maks printing). - 34
str. : ilustr. ; 25 cm

Autorkina slika. - Tiraž 100. - O autorki: str. 34.

ISBN 978-86-85401-21-3

а) Финансијски менаџмент -- Водичи

COBISS.SR-ID 37788425

Kohezivno društvo je ono koje svim svojim članicama i članovima* obezbeđuje jednak pristup pravima, mogućnostima i resursima. Rodna ravnopravnost je jedan od osnovnih elemenata društvene kohezije, a žene važan činilac za njeno unapređenje. Da bi se zadovoljile sve potrebe svih građana i građanki u okviru jednog društva, neophodno je obezbediti učešće žena u procesu donošenja odluka i njihovo aktivno učešće u aktivnostima koje doprinose unapređenju zajednice.

Ciljevi održivog razvoja, takođe poznati i kao globalni ciljevi, kao svoj bitan deo uključuju i obezbeđivanje jednakih mogućnosti da se žene nađu na liderskim pozicijama na svim nivoima odlučivanja u političkom, ekonomskom i javnom životu. Na taj način se obezbeđuje ne samo aktivno, već i efektivno učešće žena, promovišu i jačaju politike rodne ravnopravnosti i dolazi do osnaživanja svih žena i devojčica. Takođe, u okviru ciljeva održivog razvoja, teži se i obezbeđivanju jednakog pristupa ekonomskim resursima pod načelom rodne ravnopravnosti.

Zajednički regionalni program „Dijalog za budućnost: Unapređenje dijaloga i društvene kohezije u i između Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Republike Srbije” u velikoj meri fokusira se na osnaživanje žena i jačanje njihove uloge i vidljivosti njihovog doprinosa društvenoj koheziji i dijalogu.

Vodič koji je pred vama nastao je kao deo edukativnog materijala namenjenog ženama, a na osnovu iskazanih potreba učesnica edukativnih seminara realizovanih u okviru Zajedničkog regionalnog programa „Dijalog za budućnost: Unapređenje dijaloga i društvene kohezije u i između Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Republike Srbije”, koji sprovode UNDP, UNICEF i UNESCO, a finansira ga Fond UN-a za izgradnju mira (UN PBF).

Verujemo da će čitateljke ovog Vodiča u njemu videti dodatni resurs za unapređenje svojih kapaciteta u ovoj oblasti i da ćemo doprineti daljem razvoju zastupnica koje bi trebalo da promovišu interese građanki.

*Svi pojmovi u Vodiču upotrebljeni u ženskom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

SADRŽAJ

- 06** Šta su finansije i zašto su bitne?
- 08** Korak 1
 - 09** Da li i kako sabotirate primanja i poslovni uspeh i kako da prestanete da to činite?
 - 09** Menjanje uverenja, predrasuda, stavova o finansijama i novcu
- 10** Korak 2
 - 12** Kreiranje plana otplate i naplate dugova
 - 12** 4 koraka do brzog izlaska iz dugova
- 14** Korak 3
 - 17** Moji prihodi i troškovi i Moj finansijski plan
 - 19** Analiza i postavljanje novog finansijskog plana - na kraju ili početkom svakog meseca
 - 20** Sistemi raspoređivanja kućnog budžeta
 - 22** Život u zajednici i zajedničko upravljanje finansijama
- 25** Korak 4
 - 26** „Skriveni prihodi“ – novac koji rasipate svakog meseca - Kako da smanjite troškove
 - 28** 50 ideja da uštedite – smanjite troškove
- 34** O autorki

Šta su finansije i zašto su bitne?

Šta su finansije i zašto su bitne?

Finansije i upravljanje ličnim finansijama podrazumevaju u najširem smislu upravljanje novcem, time kako zarađujemo, trošimo, štedimo i investiramo novac, ali obuhvataju i rukovanje finansijskim proizvodima, kao što su krediti, pozajmice, osiguranje, privatna penzija, investicije i slično.

Finansijska pismenost obuhvata ne samo znanje i razumevanje finansijskih koncepata i veština, **već i motivaciju i samopouzdanje** da primenimo znanje koje imamo s ciljem donošenja ispravnih odluka u svakodnevnom životu, a **koje će obogatiti našu svakodnevicu.**

Važnost upravljanja finansijama krije se u tome što nam novac, ako ga imamo dovoljno, omogućuje da zadovoljimo neke naše potrebe i želje. Novac ne može da nam omogući ispunjenje svih želja i potreba, ali može mnogih.

Za novac možemo da kupimo sat, ali ne i vreme; možemo da kupimo lek, ali ne i zdravlje...

Ipak, mnogo toga možemo da kupimo. Kada sebi ispunimo želje, osetimo zadovoljstvo i sreću i u tome je moć novca.

Što više novca imamo, možemo da ispunimo više svojih želja. Rastom finansijske moći, raste i naše iskušenje da potrošimo taj novac, i ako ne kontrolišemo svoje želje, tada možemo brzo ostati bez novca, jer ne postoji ta količina novca koju je nemoguće potrošiti.

Na taj način upravljanje novcem uvek je povezano i sa upravljanjem našim željama.

Cilj ovog Vodiča jeste da vas podstakne da nađete svoj način upravljanja finansijama koji će vam pomoći da ostvarite svoje finansijske ciljeve i ispunite želje. **Zato je veoma važno da znate koje su vaše istinske, autentične želje, potrebe i ciljevi, da bi njihovo ispunjenje i ostvarenje zaista dovelo do osećaja zadovoljstva i kako bi obogatilo vašu svakodnevicu i podiglo kvalitet života.**

Ono što treba da učinite jeste da budete spremne da se suočite sa svojim uverenjima i novčanim blokadama, da krenete drugačije da razmišljate o novcu (nego što ste najverovatnije do sada navikle) i da primenite jednostavne alate.

Kroz ovaj Vodič sam odlučila da podelim sa vama ono što je meni (i mojim klijentkinjama) pomoglo da preuzmem kontrolu nad svojim finansijama i ostvarim svoje ciljeve.

4 koraka koji nas vode do ostvarenja finansijskih ciljeva:

- 1| Unapredite svoj odnos prema novcu i finansijama - otkrijte novčane blokade, promenite sabotirajuća uverenja
- 2| Postavite ciljeve za koje ćete želeći da štedite - napravite plan otplate i naplate dugova
- 3| Analizirajte prihode i troškove i kreirajte jednostavan finansijski plan - napravite plan svesnog trošenja i zarađivanja
- 4| Smanjite - optimizujete troškove

KORAK 1

UNAPREDITE SVOJ ODNOS PREMA NOVCU I FINANSIJAMA

Od detinjstva dobijamo razne poruke o novcu, bogatstvu, bogatašima, itd. Sa nekim porukama se slažemo, sa nekim se ne slažemo, ali te poruke se vremenom, svesno ili nesvesno, pretvaraju u uverenja, predrasude, stavove koji formiraju našu stvarnost.

Spolja gledano, mislite da želite da steknete više novca, uspeh, ali onda se pojave različita konfliktna osećanja u vama.

Primeri blokada i uverenja u vezi sa novcem

Većina ljudi ima prilično slične blokade u vezi sa novcem. Možda mislite da je vaša situacija jedinstvena, ali verovatno nije. Evo nekih od najčešćih - pogledajte da li se neka možda odnosi i na vas:

„Poštenim radom se ne može dobro zaraditi.“

„Zarađivanje novca mora biti teško i naporno.“

„Neprirodno je zarađivati puno novca kada drugi ljudi nemaju dovoljno.“

„Samo želim da pomognem ljudima. Nije me briga za novac.“

„Bogati ljudi su pohlepni i sebični.“

„Ljudi će prestati da me vole ako imam previše novca.“

„Odnos sa mojim partnerom/roditeljima/prijateljicama će se pogoršati ako zaradim više od njih.“

„Važnije je biti srećan, nego biti bogat.“

Blokade su najčešće u vezi sa:

- Osećajem lične vrednosti i da ne zaslužujemo dobrobit
- Odnosom naših roditelja prema novcu
- Uverenjima kojima smo okruženi
- Strahom od uspeha
- Strahom od neuspeha
- Zonom komfora

Primer 1 - Zona komfora (zona poznatog)

Navikli ste na određenu količinu novca ili da vam ostane uvek 0 na kraju meseca, i čim više zarađujete, to vas izbacuje iz vaše zone komfora, to jest zone poznatog. Pitate se – „Šta ću sada sa ovim novcem?“, te novac potrošite da biste se vratili u svoju zonu komfora, da biste se vratili u tu „zonu“ koju poznajete.

Da li i kako sabotirate primanja i poslovni uspeh i kako da prestanete da to činite?

RAZMISLITE KOJA UVERENJA, PREDRASUDE, BLOKADE IMATE KADA SU
FINANSIJE U PITANJU? KOJA SABOTAŽA VAM SE NAJVIŠE PONAVALJA?
ŠTA MISLITE, ZAŠTO TO RADITE?
KOJE UVERENJE ILI BLOKADA SE KRIJE IZA TOGA?

Pošto ste mapirali gde su tačke potencijalne samo-sabotaže, navedite koje korake možete da (već sada) napravite da biste unapredili svoje finansije.

KOJI NOVI PRISTUP ĆETE PRIMENITI? KOJI SU VAŠI SLEDEĆI KORACI?

Menjanje uverenja, predrasuda, stavova o finansijama i novcu

Dobra vest: jednom kada saznate koje su vaše blokade i uverenja u vezi sa novcem, možete otkriti na koji način vas sabotiraju.

Kada uhvatite sebe u ovim sabotirajućim ponašanjima, možete se zaustaviti u trenutku i setiti se da su u pitanju samo vaše blokade i uverenja vezana za novac, a vi možete kontrolisati svoje ponašanje u tim situacijama.

Nekad je za rešenje blokada dovoljno da iste prepoznate, dok su neke složnije i potrebno je stalno podsećati sebe na njih i raditi na njima.

KORAK 2

POSTAVITE CILJEVE ZA KOJE ĆETE ŽELETI DA ŠTEDITE

(Re)definisane ciljeva

Da biste bili motivisane da uspešno upravljate ličnim budžetom, te da biste povećale svoje prihode ili smanjile troškove, potrebno je da jasno definišete svoje ciljeve!

Ciljevi postaju pokretačka snaga iza vašeg celokupnog finansijskog plana.

Ciljevi mogu biti kratkoročni, srednjoročni i dugoročni. Kratkoročni ciljevi su oni do jedne godine, srednjoročni između jedne i pet godina, a dugoročni su za plan na duže od šest godina od ovog trenutka. Kategorizacija ciljeva u odnosu na vremensku distancu je bitna da bi se bolje fokusirale i adekvatnije rasporedili resurse.

Ciljevi treba da budu inspirativni i bazirani na vašim interesovanjima i vrednostima.

Pored toga, kada postavljate ciljeve, bitno je da postavite takozvane pametne (SMART) ciljeve koji su:

- S** - (specific) konkretni,
- M** - (measurable) merljivi,
- A** - (achievable) dostižni,
- R** - (resource bond) računaju na realno raspoložive resurse,
- T** - (time constrained) imaju postavljen rok do kada treba da budu ostvareni.

Neki od ciljeva koji se često javljaju su:

- Stan / kuća / vikendica
- Putovanja
- Automobil, motor, brod
- Dodatno obrazovanje
- Pokretanje sopstvenog posla
- Školovanje dece
- Zdravlje
- Osiguranje
- Penzija
- Fond za nepredviđene situacije (ili „emergency fund“, idealno, trebalo bi da pokrije vaše troškove za period od 3 do 6 meseci)

U tabelu upišite konkretne ciljeve po redosledu važnosti – prioritetima i popunite sva ostala polja. Tako ćete dobiti koliko treba mesečno da izdvojite za ciljeve pojedinačno i ukupno da biste ih ostvarile u planiranom roku.

Ciljevi	Rok za ostvarenje cilja	Iznos-Planirano stanje	Meseci do cilja	Planirana mesečna ušteda
Ukupno za ciljeve				

Kreiranje plana otplate i naplate dugova

Dug može da bude vrlo koristan ako ga planski koristite, ali može da predstavlja i veliki rizik po vaše finansije i dugoročno može da optereti vaš novčanik.

Ne postoji veći finansijski rizik od dugova, te ako imate dug, **gledajte da ga što pre otplatite i ako je moguće - ne ulazite u nove dugove.** Nemojte odlagati otplatu dugova i čekati da ceo iznos duga skupite i da odjednom otplatite dug. Svakog meseca otplatite deo duga. To važi i za situaciju kada ste vi pozajmili nekome novac.

4 koraka da brzo izađete iz dugova

- 1** | **Saznajte i zapišite koliko tačno dugujete** - Ako treba, konsultujte svoju banku ili ličnog bankara.
- 2** | **Odlučite šta prvo treba da otplatite (ako imate više dugova)** - Odredite prioritete.
- 3** | **Odlučite odakle će doći novac kojim ćete otplatiti vaše dugove** - Ideja: koristite novac koji se oslobodi kada krenete svesno da trošite i od dodatne zarade.
- 4** | **Skrešite svoje dugove – počnite već sada** - Kao i u svim sferama, najvažnije je da što pre krenete.

U tabelu upišite konkretne dugove po redosledu važnosti – prioritetima i popunite sva ostala polja. Tako ćete dobiti podatak koliko treba mesečno da izdvojite za dugove pojedinačno i ukupno da biste ih otplatili u planiranom roku.

Ukoliko vama duguju, takođe možete napraviti plan kako da vam mesečno otplate dug.

Dugujem	Datum uzimanja pozajmice	Rok za vraćanje duga	Iznos duga	Meseći do vraćanja duga	Planirani mesečni iznos za vraćanje
Ukupno					

Meni duguju	Datum davanja pozajmice	Rok za vraćanje duga	Iznos duga	Meseći do vraćanja duga	Planirani mesečni iznos za vraćanje
Ukupno					

KORAK 3

ANALIZIRAJTE PRIHODE I TROŠKOVE I KREIRAJTE JEDNOSTAVAN FINANSIJSKI PLAN

Finansijski plan ćete moći da napravite lako i jednostavno, u svega 3 koraka:

- 1| **Odredite koje kategorije (grupe) prihoda i troškova imate.**
- 2| **Zapišite prihode i troškove za jedan prosečan mesec u prošlosti – analiza dosadašnje strukture prihoda i troškova.**
- 3| **Kreirajte plan za naredni mesec: odredite koliko želite da zaradite i koliko ćete na šta trošiti.**

Na osnovu definisanih ciljeva kreirajte finansijski plan, to jest budžet za ostvarivanje tih ciljeva.

Finansijski plan pomaže da odredite u kom pravcu ćete svesno usmeravati svoj novac i kojom dinamikom, kako biste uspehli da odvojite novac i za svoje ciljeve i da bi uspehli da otplatite dugove, ukoliko ih imate.

Posmatrajući prethodni mesec koji ste analizirale i zapisale, možete da odredite da ćete u narednom mesecu:

- smanjiti troškove kod određenih kategorija i tako stvoriti višak novca za ciljeve,
- povećati prihode ako ne možete ili ne želite da smanjite troškove.

Najčešće svi mi možemo da primenimo bar jednu od ove dve opcije. Ako ni jednom opcijom ne možete da dođete do toga da odvojite dovoljno novca za svoje ciljeve – tada ostaje da **redefinišete svoje ciljeve.**

Planom definišete za svaku kategoriju/grupu prihoda koliko najmanje želite/treba da zaradite, a za grupe/kategorije troškova maksimalne iznose koje ćete potrošiti, to jest limit koji ne želite da probijete.

Iznose u budžetu - planu treba tako da odredite da, kada ukupne troškove oduzmete od ukupnih prihoda, imate onaj ostatak koji ste zacrtali za svoj(e) cilj(eve).

Kod planiranja prihoda upisujete ona primanja koja redovno imate i planirate da imate. Upisujete iznos koji znate da ćete sigurno zaraditi, a na osnovu prošlog perioda (ispod kog nivoa vam nisu pali prihodi). Korisno je da napravite i verziju kako bi povećanje prihoda – povećanje plate, dodatna zarada i sl. uticalo na vaš plan.

Treba da pogledate da li sa upisanim iznosima zaista ostvarujete ciljeve i željeni ostatak.

Primer kreiranja finansijskog plana (na hipotetičkom, ali konkretnom primeru): Odredila sam koje kategorije/grupe prihoda i troškova imam. U tabeli u nastavku u prvoj levoj koloni sam upisala koje prihode i troškove imam u jednom tipičnom mesecu po kategorijama.

Pretpostavimo da jedan moj cilj je kupovina laptopa od 60,000 dinara, i za isti sam izračunala da mesečno najmanje 6,000 dinara treba da uštedim u narednih 10 meseci da bih postigla taj cilj. Dakle, ostatak treba da mi bude najmanje 6,000 dinara.

Moj drugi cilj je da otplatim dozvoljeni minus od 40,000 dinara, i za isti sam izračunala da mesečno 5,000 dinara treba da izdvojim za otplatu tog minusa, i to u narednih 8 meseci.

U primeru, koji vidite u nastavku, navela sam da je hipotetička zarada 140,000 dinara mesečno, a da nemam drugih primanja, tako da vidite da su onda ukupni prihodi 140,000 dinara.

Ispod sam za svaku kategoriju troškova odredila limite koje ću se truditi da ne probijem. Upisala sam koje troškove planiram na osnovu moje procene iz prethodnog perioda i iz prethodnih podataka.

Stavila sam sebi limite za trošenje, i kod nekih kategorija sam smanjila planirani iznos za potrošnju: za ishranu i ličnu higijenu 24,000 dinara, za prevoz i gorivo 9,000, za restorane i kafiće 9,000, za odeću i obuću 2,000.

Naravno, ako procenjujete pojavu novih troškova koje do sada niste imali a imaćete, to upišite. Možda do sada niste imali decu, ali tokom trudnoće i posle porođaja javlja se nova grupa troškova za vas - briga o deci.

Kod troškova je važno što sam upisala i ratu kredita - otplatu dozvoljenog minusa 5000 dinara, jer otplata tog duga je jedan od mojih ciljeva.

U ovom primeru vidite da sam uspela da od hipotetičke plate od 140,000 dinara rasporedim budžet tako da predvidim i otplatu 5,000 dinara dozvoljenog minusa, a da na kraju imam i ostatak 7,000 dinara.

Ovakvo raspoređivanje troškova će nakon 10 meseci omogućiti da kupim i laptop, a da usput otplatim dugove.

Da sumiramo šta treba da imate u vidu kada kreirate svoj finansijski plan!

- Ne treba da vas opterećuje, ali treba da bude izazovan.
- Bitno je da tako odredite plan troškova i prihoda da vas to motiviše.
- Vi odlučujete koliko i na šta ćete trošiti, da li ćete štedeti i investirati.
- Važno je da ispratite sebe, šta su vaše stvarne potrebe i želje i da vaš budžet - finansijski plan to i oslikava.

Sada je vreme da napravite svoj finansijski plan! :)

Primer: Analiza prihoda i troškova (levo u tabeli) i Finansijski plan (desno u tabeli)

Realizovano tokom jednog prosečnog meseca	Kategorije	Finansijski plan- budžet za naredni mesec
140,000	Zarada, plata	140,000
	Prihodi od sopstvenog biznisa (neto)	
	Prihodi od nekretnina, kamata, primljeni pokloni	
	Prihodi – ostalo (alimentacija, dečiji dodatak, vraćene pozajmice)	
140,000	Prihodi ukupno	140,000
Troškovi	Troškovi	Ostali troškovi
24,000	Najam stana (kirija, rata kredita za stan)	24,000
12,000	Režije (struja, grejanje, voda, mob. i fiksni telefon, komunalne usluge)	12,000
28,000	Ishrana, namirnice, brza hrana, lična higijena, kućna hemija i sl.	24,000
10,000	Prevoz i gorivo (putarine, parking, mesečna karta, taksi i sl.)	9,000
20,000	Briga o deci (vrtić, čuvanje dece, aktivnosti, džeparac)	20,000
2,000	Zdravlje (doktorica, terapeutkinja, apoteka, zdravstveno osiguranje)	2,000
13,000	Restoran, kafici, druženja, pozorište, bioskop, koncerti, umetnost i sl.	9,000
3,000	Sport (teretana, fitnes) lična nega (kozmetički tretmani, spa, masaža)	3,000
4,000	Pokloni	4,000
4,000	Odeća, obuća	4,000
5,000	Putovanja, odmori	2,000
	Auto (registracija, održavanje, osiguranje)	
10,000	Obrazovanje (obuke, kursevi, knjige)	10,000
	Ulaganje u sopstveni biznis	
1,000	Tehnika/Kuća/Stan (uređaji, nameštaj, potrepštine, održavanje)	1,000
1,000	Kućni ljubimci (hrana, veterinarica)	1,000
1,000	Rate kredita, lizing vozila	1,000
	Osiguranje, penzioni, investicioni fond I sl.	5,000
	Porezi, takse	
	Donacije, pomoć drugima (porodici, prijateljicama), alimentacija	
	Negde	
2,000	Troškovi – ostalo	2,000
140,000	Troškovi ukupno	133,000
0	OSTATAK (PRIHODI - TROŠKOVI)	7,000

Moji prihodi i troškovi i Moj finansijski plan

Realizovano tokom jednog prosečnog meseca	Kategorije	Finansijski plan- budžet za naredni mesec
	Zarada, plata	
	Prihodi od sopstvenog biznisa (neto)	
	Prihodi od nekretnina, kamata, primljeni pokloni	
	Prihodi – ostalo (alimentacija, dečiji dodatak, vraćene pozajmice)	
	Prihodi ukupno	
Troškovi	Troškovi	
	Najam stana (kirija, rata kredita za stan)	
	Režije (struja, grejanje, voda, mob.i fiksni telefon, komunalne usluge)	
	Ishrana, namirnice, brza hrana, lična higijena, kućna hemija I sl.	
	Prevoz i gorivo (putarine, parking, mesečna karta, taksi I sl.)	
	Briga o deci (vrtić, čuvanje dece, aktivnosti, džeparac)	
	Zdravlje (doktorica, terapeutkinja, apoteka, zdravstveno osiguranje)	
	Restoran, kafici, druženja, pozorište, bioskop, koncerti, umetnost I sl.	
	Sport (teretana, fitnes)Lična nega (kozmetički tretmani, spa, masaža)	
	Pokloni	
	Odeća, obuća	
	Putovanja, odmori	
	Auto (registracija, održavanje, osiguranje)	
	Obrazovanje (obuke, kursevi, knjige)	
	Ulaganje u sopstveni biznis	
	Tehnika/Kuća/Stan (uređaji, nameštaj, potrepštine, održavanje)	
	Kućni ljubimci (hrana, veterinarica)	
	Rate kredita, lizing vozila	
	Osiguranje, penzioni, investicioni fond I sl.	
	Porezi, takse	
	Donacije, pomoć drugima (porodici, prijateljicama), alimentacija	
	Negde	
	Troškovi – ostalo	
	Troškovi ukupno	
	OSTATAK (PRIHODI - TROŠKOVI)	

ČESTITAM! SADA IMATE SVOJ FINANSIJSKI PLAN!

Praćenje troškova, primanja i finansijskog plana

Da biste mogle da ispratite uspešnost ostvarenja finansijskog plana i ciljeva, treba da krenete da zapisujete – beležite svoje prihode i troškove (to jest transakcije), bilo:

- **ručno - na papiru** (da beležite po svom sistemu ili da kupite štampanu finansijsku beležnicu koja vas vodi kroz isproban, tj. postavljen sistem),
- **u tabeli** ili
- **mobilnoj aplikaciji.**

Predlažem mobilnu aplikaciju ili tabelu, jer će to olakšati da sagledate ceo mesec, a i više meseci.

Važno je da znate da je osnovna logika određivanja kategorija, postavljanja ciljeva, kreiranja budžeta/finansijskog plana i beleženja troškova i prihoda, kao i praćenje da li ste u okviru budžeta, ista za većinu tabela i aplikacija. Svakako, dajte sebi i vremena da se naviknete na tabelu/aplikaciju.

Koliko često beležiti prihode i troškove?

Bilo bi idealno beležiti troškove i prihode svakog dana, ali znam da retko ko može to da postigne, tako da bi trebalo da pokušate to da radite bar svakog trećeg dana, ali minimum jednom nedeljno, jer posle se najčešće teško setimo na šta smo potrošili novac.

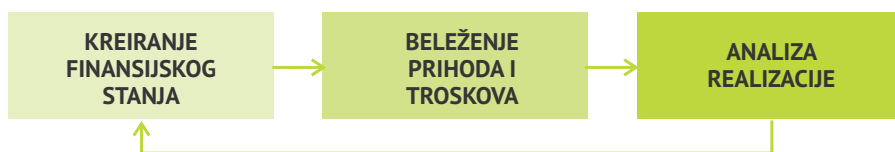
Beleženje transakcija po kategorijama troškova i prihoda će vam omogućiti da već posle mesec dana beleženja imate jasnu sliku o svojim finansijama i da svesno trošite, a sve to radi ostvarenja vaših ciljeva i želja. A to je dobar osećaj, verujte mi.

Analiza i postavljanje novog finansijskog plana - na kraju ili početkom svakog meseca

Posle svakog meseca pogledajte kako ste dati mesec završili u odnosu na postavljeni plan. Da li ste uspehli da odvojite za ciljeve? Da li ste trošili i zaradili prema planu?

Ako ne ostvarite svoj plan u potpunosti, to ne treba da bude razlog da odustanete. Bitno je da postizete poboljšanja iz meseca u mesec! Korak ste bliže cilju!

Finansijski plan - budžet nije nešto fiksno što se ne sme menjati. Naprotiv, ako primetite da ima prostora za poboljšanja, prilagodite plan za naredni mesec na osnovu podataka koje ste dobile iz tekućeg i prethodnog meseca.

Budžet se prilagođava i svaki put kada se nešto krupnije menja u vašem životu: povećanje/smanjenje plate, selidba u mesto (grad, selo) gde će vaši troškovi biti znatno drugačiji i slično.

Sistemi raspoređivanja kućnog budžeta:

Princip 50/30/20

Sistem koverti

Nedeljni sistem - jedan broj

Raspoređivanje kućnog budžeta po principu 50/30/20

50/30/20 predstavlja smernicu, uz čiju pomoć svoja primanja pokušavate da podelite i pratite kroz tri grupe:

50% - Potrebe

Stanarina, režije, hrana, otplata kredita, troškovi prevoza i goriva, odeća za posao, lekovi koji se moraju uzeti, obavezna osiguranja, porezi i ostale stvari koje morate da platite/kupite.

30% - Želje

Izlasci, ručkovi, putovanja, kozmetički tretmani, teretana, oprema za hobi i sport, suplementi, bioskop, pozorište, pretplate na magazine, donacije i sl.

20% - Budućnost

Štednja i investiranje, a takođe ako neko ima kreditnu karticu i želi da otplaćuje više od onog iznosa koji je minimalno potrebno otplatiti – to može biti u ovoj stavci. Tu usmeravate novac za privatnu penziju, osiguranje života, investicione fondove, štednju u banci i u druge oblike štednje i ulaganja.

Naravno, ovo je gruba podela, svako domaćinstvo treba da pronade za sebe odgovarajući balans u skladu sa budžetom kojim raspolaže.

Sistem koverti

Primer: Zarađujete 90,000 dinara.

1) a) 50,000 dinara ne ide u kovertu, jer to "ide" na sledeće:

- fiksni troškovi su: 18,000 kirija, 10,000 režije,
rata kredita 10,000,

- uplaćujete privatnu penziju 4,000

- mesečno odvajate za putovanje koje planirate 8,000

b) Ostaje 40,000 „za kovertu“ - za promenljive troškove.

Hrana, restoran i kafići, lična nega, prevoz i gorivo, zabava

2) Od promenljivih troškova - odredite mesečni budžet - limit za svaku kategoriju.

Pripremite kovertu za svaku kategoriju vaših promenljivih troškova i napunite ih gotovinom u visini limita. Trošite do kraja meseca taj novac koji je u koverti za određenu kategoriju.

Nedeljni sistem - jedan broj

Kod sistema „nedeljno – jedan broj“ iznos promenljivih troškova podelite sa prosečnim brojem nedelja u mesecu i tako ćete dobiti koji iznos vam je nedeljno na raspolaganju za trošenje za promenljive kategorije troškova.

Gledajući prethodni primer, ako su promenljivi troškovi 40,000 dinara, nedeljni budžet bi iznosio = $40,000 / 4.3 = 9,302$ dinara

Dakle na početku nedelje stavite u svoj novčanik 9,302 dinara (vaš nedeljni limit za trošenje) i **trudite se da ne potrošite više od toga** na promenljive troškove (hranu, restorane, ličnu negu, zabavu, poklone).

Život u zajednici i zajedničko upravljanje finansijama

Novac je prilično tabu tema i tema u koju su dosta uključene i naše emocije. Svakoga su drugačije učili o novcu.

Kada „budžetirate“ zajedno sa partnerom (ili sa roditeljima, prijateljima, decom, bilo kim), vaš budžet - vaš deljeni budžet – jedan je od ključeva za postizanje dugoročne sreće. Svaki odnos je drugačiji i važno je da date sebi vremena da odredite kako će zajednički budžet najbolje raditi za vas. Možda ćete otkriti da to zahteva malo vremena, pokušaje, greške i mnogo komunikacije. Naravno, baš kao što je i vaš odnos jedinstven, tako će i vaš zajednički budžet biti samo vaš.

Deljenje troškova

Kada živite zajedno, vaš cilj nije da se oko svakog prioriteta magično složite. Umesto toga treba da nađete način da delite troškove tako da niko nema osećaj da mora da traži „dozvolu“ ili da oseća grižu savesti što troši novac.

Pogledajmo 3 pristupa kako možete da delite troškove.

1| Imate odvojene lične budžete i zajednički budžet u okviru kojeg delite sve troškove 50% - 50%

Podrazumeva se da svako barata svojim novcem, ali da svaki zajednički trošak delite 50-50. Ako postoji velika disproporcija u prihodima, npr. ako jedna osoba zarađuje 300 evra, a druga 1000 evra, onda deljenje zajedničkih troškova (kao stanarine, režijskih troškova, hrane, itd.) za osobu koja ima niža primanja može značiti da celu svoju zaradu daje za zajedničke troškove, dok drugoj osobi ostaje mnogo viška novca za trošenje.

Novac za zajedničke troškove možete da držite u gotovini, ali je vrlo korisno ako otvorite i zajednički račun u banci – gde je sigurno lakše ispratiti na šta se novac trošio.

2| Imate 100% zajednički budžet

100% svojih prihoda usmeravate (oba partnera) u zajedničku kasu (gotovina i zajednički tekući račun) i odatle plaćate sve troškove. Odatle se plaćaju ne samo zajednički troškovi, već kupovina poklona (ovako je teže uzeti poklone iznenađenja), tretmani na koje idete, hobiji, pomoć porodici, itd. Dakle, druga strana sve vidi i svemu ima pristup.

Prva dva pristupa su jednostavna i odgovaraju nekim parovima (i domaćinstvima).

Ako procenite da nisu za vas, evo i jednog trećeg pristupa koji može da bude prilično fer (ili više fer) za početak.

3| Imate odvojene lične budžete, a u zajedničkom budžetu delite troškove proporcionalno vašim prihodima

Četiri koraka do proporcionalnog učestvovanja u zajedničkim troškovima uz ostavljanje dela vašeg prihoda samo za vas

- 1| Saberite svoje i partnerove ukupne prihode tako da dobijete koliko su ukupni prihodi vašeg domaćinstva. Izračunajte procenat koji svaki partner zarađuje od tog ukupnog.
- 2| Izračunajte koliko iznose ukupni troškovi koje ste odredili da delite. Na osnovu dobijenog procenta iz prethodnog koraka izračunajte koliko koji partner učestvuje u deljenim troškovima.
- 3| Otvorite zajednički račun u banci i imajte zajedničku kasu. Svakog meseca, kada primite novac, svoj deo prenesite na zajednički račun ili kasu.
- 4| Ostatak na vašim ličnim računima svako troši kako želi.

Primer

Vanja zarađuje 63,000 dinara mesečno, a Ana 147,000 dinara. Ukupni prihod domaćinstva je 210,000 dinara.

Vanjin udeo u ukupnim prihodima domaćinstva je: $63,000 \text{ din} / 210,000 \text{ din} = 30\%$.

Anin udeo u ukupnim prihodima domaćinstva je: $147,000 \text{ din} / 210,000 \text{ din} = 70\%$.

Pretpostavimo da su njihovi deljeni mesečni troškovi: 80,000 dinara.

Vanjin udeo u deljenim mesečnim troškovima je: $80,000 \text{ din} \times 30\% = 24,000$ dinara.

Anin udeo u deljenim mesečnim troškovima je: $80,000 \text{ din} \times 70\% = 56,000$ dinara.

Vanja svakog meseca 24,000 dinara treba da uplati na zajednički račun – u kasu, a Ana 56,000 dinara. Vanja svojih preostalih 39,000, a Ana 91,000 dinara troše na šta god žele.

Da su se troškovi delili po principu 50-50%, Vanjin deo bi bio 40,000 dinara (što je 63% primanja), a Anin isto 40,000 dinara (što je 27% primanja). Dakle, jedna osoba bi plaćala više od polovine svojih primanja za zajedničke troškove, a druga bi plaćala oko četvrtinu svojih primanja

Nevažno kako se odlučite da rasporedite troškove, najvažnija stavka je da sve bude jasno oko zajedničkog novca – koliko tu novca ulazi, koliko i na šta se troši, šta su sitni troškovi koje možete da platite sa zajedničkog računa bez prethodnog dogovora sa partnerom, a koji su troškovi i iznosi za koje ćete uvek konsultovati partnera, i naravno, da bude jasno koji su zajednički ciljevi (i koji nisu).

Da podsetim: da bi se to ostvarilo, potrebna je redovna i otvorena komunikacija.

KORAK 4

NAĐITE „SKRIVENE PRIHODE“ - SMANJITE TROŠKOVE

Kako da uštedite (više) za svoje ciljeve

*Nemoj štedeti ono što
preostane nakon potrošnje; troši
ono što ti ostane nakon štednje*
-Voren Bafet

Kreiranjem finansijskog plana jasno ste odredile **koliko treba da zaradite i koliko možete da potrošite** da biste ostvarile svoje ciljeve u predviđenom roku.

Vi sada od svoje zarade i drugih primanja deo novca treba da odvajate za vaše ciljeve, to jest da uštedite taj novac.

Da biste osigurale novac za svoje ciljeve, bitno je da prvo izdvojite ciljani iznos, a ostala sredstva da trošite.

Najčešće, da biste došli do (veće) uštede, i kako bi vam ostatak novca bio dovoljan za svakodnevne potrebe, moći ćete da izaberete:

- smanjenje troškova (koji vas ne ispunjavaju),
- povećanje prihoda,
- kombinaciju ova dva.

U nastavku ćete dobiti dosta preporuka na tu temu, a pre toga pogledajte kako možete da krenete sa stvaranjem dodatne ušteđevine, skoro pa neprimetno. Ako štedite svakog dana malo, za godinu dana možete uštedeti:

Dnevna ušteda	Godišnja ušteda
50	18,250
100	36,500
150	54,750
200	73,000
500	182,500
1000	365,000

Ideja: isprobajte da svaki dan na kraju dana, po navici, iz vašeg novčanika izdvojite apoene od 50 dinara ili manje u neku kutiju, teglu i sl. Možete i 100 dinara ili manje apoene. Zaboravite na taj novac. Posle pola godine ili godinu dana proverite koliko ste novca uštedeli.

Skriveni prihodi“ – novac koji rasipate svakog meseca

Kako da smanjite troškove

Najveću kontrolu, kada govorimo o finansijama, imamo nad našim troškovima. Možete uštedeti više novca trošeći manje na stvari koje već sada plaćate.

Često trošimo više od potrebnog zbog uticaja dobre reklame, socijalnog pritiska, ali i zbog naše percepcije o tome šta možemo sebi da priuštimo i kakvu ćemo sliku o sebi time poslati svojoj sredini.

7 pitanja koje treba sebi da postavite pre donošenja odluke o kupovini:

- Kakav uticaj će ova kupovina imati na moje finansijsko stanje u budućnosti?
- Da li mi je predmet kupovine zaista potreban?
- Da li zaista želim da kupim izabrani predmet kupovine?
- Hoću li ga zapravo koristiti?
- Kako sam na to uopšte naišla? (Jesam li to videla u novinama ili na internetu?)
- Kakvo je danas moje emocionalno stanje? (Smireno? Stresno?)
- Kako se osećam kad ga kupim? (Srećno? Uzbuđeno? Bezbržno? i koliko će dugo ovaj osećaj trajati?)

Ova pitanja će vas navesti da razmislite o svojim kupovinama i šta vas na njih motiviše.

Odmah da razjasnim da u ovom Vodiču neću govoriti o tome da treba da žrtvujete jednu kafu dnevno da biste tom uštedom došli do finansijske slobode. Ako vam je gušt, slobodno kupite kafu i šta god vam je još bitno.

Međutim, treba da smanjite troškove na onom što vam ne znači mnogo i što vas ne ispunjava, da biste mogli da bez griže savesti trošite na stvari koje zaista volite i koje vas ispunjavaju.

Jedini problem koji se tu javlja je što većina ljudi ne odredi šta im je važno a šta nije. Zato dobro razmislite o tome šta vam je stvarno bitno.

U nastavku pročitajte 50 ideja za uštedu – smanjenje troškova, a potom zapišite šta biste mogli da primenite, a još ne primenjujete.

Zapamtite: **smanjenjem trošenja na ono što vas ne ispunjava - oslobađate novac**, koji potom možete da usmerite za ostvarenje vaših istinskih želja, bilo da su to putovanja, edukacije, kupovina stana itd.

50 ideja da uštedite – smanjite troškove

Razvijte pregovaračke sposobnosti

- 1|** Pomoći će vam da uspešno pregovarate o smanjenju cena i nekih mesečnih pretplata (telefon, internet), bankarskih naknada, cene osiguranja (npr. kasko), postizujući win-win situaciju.

Ishrana

- 2|** Kupujte po unapred napravljenom spisku. Planiranjem kupovine smanjujete mogućnost prekomernog trošenja.
- 3|** Izbegavajte kupovinu dok ste gladni ili žedni. Obavezno vodite računa da niste gladni pri šopingu, jer se tada uvek uzimaju nepotrebne stvari.
- 4|** Ukoliko se nađete u kupovini gladni ili žedni, odmah uzmite vodu i nešto da gricnete pre nego što krenete da ređate namirnice u korpu, a na kasi ćete dati na naplatu to što ste popili i pojeli.
- 5|** Planirajte obroke i pripremite ih kod kuće. Tako ćete u prodavnici kupiti one namirnice koje vam trebaju za te obroke i ređe će vam se dešavati da bacate namirnice, jer ih niste potrošili. Ujedno, tačno znate sadržaj i kvalitet namirnica koje pripremate.
- 6|** Proverite da li je trošak na restorane, dostavu hrane, kafiće, izlaske i brzu hranu u skladu sa vašim prioritetima. Mnogi od nas vole da povremeno ili češće posećuju restorane, da naručuju dostavu hrane i odu u kafiće. Pratite koliko trošite napolju za hranu i izlaske i da li želite tako da ostane, ili imate neke druge ciljeve na koje želite da usmeravate deo novca koji ste do sada trošili na ishranu napolju.
- 7|** Ponesite obroke na posao. Ovim će vaša ishrana biti kvalitetna i kontrolisana, a zameniće kupovine obroka usput.
Imajte sa sobom uvek vodu. Na ovaj način izbegavajte kupovinu ako ste žedni.
- 8|** Pratite akcije u marketima. Koristite akcije da po sniženoj ceni kupite ono šta vam je potrebno i šta želite, a pazite da ne kupite nešto samo zato što je sniženo.
- 9|** Rok upotrebe i deklaracije na proizvodima. Obavezno čitajte pomenute opise da ne biste kupili nešto čime možete ugroziti svoje zdravlje ili što će isteći uskoro, pa ćete to morati baciti i ponovo kupovati.
- 10|** Sakupljajte kupone. Možete ostvariti dodatne povoljnosti pri kupovini.

Poklanjanje - proslave

- 11|** Sami napravite poklon. Ne samo da ćete uštedeti, već ćete oduševiti sve svojom originalnošću i kreativnošću.
- 12|** Kupujte odmah posle praznika. Većina prodavnica daje sniženja, pa ćete na vreme nabaviti poklone za sledeću godinu.
- 13|** Koristite pogodnosti online kupovine. Veći je izbor ponude, a pored novca štedite i dragoceno vreme.
- 14|** Black Friday i druge akcije i popusti. Sačuvajte objektivnost pri kupovini onoga što vam je zaista potrebno.
- 15|** Onlajn grupe i društvene mreže. Možete pročitati savete i ispratiti akcije u najavama.
- 16|** Stvari koje planirate da poklonite čuvajte na jednom mestu. Lako su dostupne za odabir prema prilikama.
- 17|** Napravite finansijski plan. Pre kupovine odredite koju svotu novca zaista možete da potrošite.
- 18|** Štednja i stvaranje, korišćenje i održavanje ušteđevine. Odvajajte novac od svojih prihoda redovno.
- 19|** Sredite ormare. Kako bi zaista znali šta posedujete u ormanima, u njima mora biti sve pregledno i lako dostupno.
- 20|** Kupujte uniformne stvari, lako uklopive. Više sličnog daje mogućnost boljeg kombinovanja.
- 21|** Katering. Pre naručivanja proverite da li vam je zaista potreban, pokušajte sami da ga pripremite ili se organizujete sa ostalima oko pravljenja hrane za proslave

Zaštita životne sredine

- 22|** Ne plastične čaše i escajg. Sigurno već imate tanjire, čaše i escajg koje svakodnevno koristite, ne kupujte plastiku i ne zagađujte okolinu.
- 23|** Ne plastične kese. Ne kupujte ih, jer njihov toksičan sastav i duga razgradnja uništavaju prirodu. Koristite pamučne torbe.
- 24|** Štedite vodu. Pri svakodnevnoj upotrebi u domaćinstvu, kao i pri zalivanju bašti u letnjim mesecima, razmišljajte koliko vode smisleno trošite.
- 25|** Proverite ispravnost svih slavina. Curenje, kao i jedva primetno kapljanje, dovodi do nepotrebne potrošnje i dodatnih troškova, a može dovesti i do većih havarija.

- 26| Proverite ispravnost električnih uređaja. Kamenac u bojleru ili već mašini dodatno troše vašu struju i vodu.
- 27| Promenite rasvetu za energetski efikasnu. Upotrebom energetski efikasnijih sijalica i uređaja štedite energiju i kućni budžet.
- 28| Isključujte računare i sijalice. Kada ih ne koristite, kada izađete iz doma ili u toku noći, proverite da li su isključeni svi nepotrebni potrošači struje.
- 29| Nemojte pregrevati rernu. Ispravan grejač brzo postigne željenu temperaturu, pa nema potrebe unapred uključiti rernu.
- 30| Ringle na nekim šporetima posle isključenja dodatno greju. Iskoristite to i pred kraj kuvanja isključite ringlu malo ranije.
- 31| Izolujte svoj dom. Termo i hidroizolacija će sačuvati vaš dom i prirodu od preterane upotrebe uređaja za hlađenje i grejanje.
- 32| Ne nervirajte se za volanom. Dodatni stres tokom vožnje utiče na veću potrošnju goriva i pojačanu emisiju štetnih produkata. Čuvajte svoje zdravlje, budžet i prirodu.
- 33| Čitajte knjige preko interneta. Jeftinije je i doprinosi očuvanju stabala. Ako ste baš veliki ljubitelj knjiga i njihovih listanja, učlanite se u biblioteku.
- 34| Gledajte filmove kod kuće uz kokice koje ste sami ispekli. Štedite na kartama za bioskop i kolicama praveći ih bez štetnih otpadnih ulja koja se koriste za friteze.
- 35| Kupujte prirodne novogodišnje jelke sa korenom. Osim što će ispuniti vaš dom prelepim mirisom umesto kupljenih veštačkih osveživača prostora, obavezno ih zasadite ili poklonite posle praznika kako bi nastavile svoj život.
- 36| Do posla biciklom ili peške. Smanjite troškove putovanja svojim vozilom, koristite javni prevoz ili bicikl.

Banke

- 37| Mesečni troškovi održavanja, vođenja računa i platnih kartica. Ako nemate stalne prihode i ako nemate promet na vašem računu, možda je vreme da proverite koja banka ne naplaćuje naknadu za te mesece.

- 38|** Naknada „paketa” banaka. Bitno je da razmotrite da li vam je paket uopšte potreban i, ako ne koristite njegove pogodnosti, možda je dovoljno da koristite neki osnovni paket.
- 39|** Troškovi dostave izvoda. Proverite da li i kako vam stižu izvodi i da li vaša banka nudi opciju besplatnog ili jeftinijeg dostavljanja na imejl adresu.
- 40|** Troškovi obaveštenja, potvrda, sms-ova. Proverite da li se naplaćuju obaveštenja koja tražite - dobijate od banke.
- 41|** Plaćanje mesečnih računa (struja, komunalne usluge, fiksni i mobilni telefon, osiguranje). Postoje i opcije trajnih naloga kojima banku ovlašćujete da automatski skida iznose režijskih troškova sa vašeg računa i da izvršava plaćanje u vaše ime. Najčešće, banke ovu uslugu ne naplaćuju, a ujedno štedite vreme. Ipak, ako budete želeli sms-obaveštenja ili pismene potvrde da su računi plaćeni, banka će to najčešće dodatno naplatiti.
- 42|** Čekovi umesto kamata na dozvoljeno prekoračenje po tekućem računu - dozvoljeni minus. Razmotrite da li vaša banka izdaje čekove, jer sa njima na dosta mesta možete plaćati bez kamate (ili uz nižu kamatu) u više rata i odloženo.
- 43|** Krediti banaka. Proverite sve vidljive i skrivene troškove, uporedite ponude više banaka.
- 44|** Pronađite banku koja vam je najbliža. Ovo je važno, jer često sve rešavate sa svojom matičnom bankom i ekspoziturom u kojoj ste i otvorili račun.
- 45|** Ako imate račune u više banaka, razmotrite da li je to potrebno. Ako u svakoj banci plaćate održavanje računa, a ne koristite svaki račun, možda je vreme da neki račun zatvorite.
- 46|** Skenirajte putem telefona račune koje plaćate. Ovo je još brži i komotniji način plaćanja, čak i od onlajn bankinga.
- 47|** Koristite onlajn i mobi-bankarstvo. Uvek imajte uvid u svoja plaćanja. Izvršite plaćanja besplatno ili uz manje naknade nego kod plaćanja na šalteru.

Razno

- 48| Proverite pakete i cene internet usluga i telefona. Često postoje noviji paketi sa povoljnijim uslovima.
- 49| Izbegavajte kazne (parking, brza vožnja, žuta traka). Žurite polako. Ne dozvolite nepotrebno prажnjenje budžeta.
- 50| Izdvojite vreme za sebe i odmorite se. Brz i naporan tempo i mnogo obaveza utiče na to da mnogo trošimo svoju energiju i novac. Pokušavamo da se od zarađenog novca, u ograničenom vremenu, što bolje provedemo „jer smo to zaslužile“.

Nedostatak vremena košta, jer nas često tera da trošimo više da bismo nešto na gotovo dobili u onom kratkom vremenu što ostane za nas. Zato, izdvojite vreme za sebe i odmorite se. To će vam doneti i direktnu i indirektnu uštedu u novcu, jer ćete imati više vremena da bolje isplanirate na šta i kako želite da trošite novac.

IDEJE ZA UŠTEDU KOJE MOGU I ŽELIM DA PRIMENIM U NAREDNOM PERIODU

*Učini ono što možeš, ”
sa onim što imaš,
” tu gde jesi.*

- Teodor Ruzvelt

Ukoliko ste uradili vežbe u ovom Vodiču i krenuli da primenjujete alate i preporuke, već ste napravile velike korake da:

- vaš novac ide tamo gde je trebalo,
- vaši mesečni računi budu plaćeni na vreme,
- automatski uštedite novac,
- deo prihoda potrošite na ono što volite i što vas ispunja - bez osećaja griže savesti,
- ostvarite vaše finansijske ciljeve.

U slučaju da niste temeljno pročitale Vodič i uradile vežbe, predlažem da se u narednom periodu bar još jednom posvetite svakom od 4 koraka koji vode do ostvarenja finansijskih ciljeva:

- 1| Unapredite odnos prema novcu i finansijama. Otkrijte novčane blokade, promenite sabotirajuća uverenja.
- 2| Postavite ciljeve za koje ćete želeći da štedite. I otplatite dugove.
- 3| Analizirajte prihode i troškove i kreirajte jednostavan finansijski plan. Napravite plan svesnog trošenja i zarađivanja.
- 4| Nađite skrivene prihode - smanjite troškove.

Da vas podsetim: upravljanje novcem je veština, te kao i svaka druga veština - zahteva istrajnost i vreme za uvežbavanje.

Nalaženje vama odgovarajućeg načina kako da beležite troškove /primanja, kao i razmatranje koliko da odvajate za svoje želje, štednju, osiguranje, penziju, investiciju - može da potraje.

Odajte sebi priznanje i za manja poboljšanja i postignute rezultate. Treba da istrajete na finansijskoj disciplini i vođenju finansija i to će vas odvesti do ostvarenja vaših ciljeva.

Razmislite šta već DANAS možete da učinite. KRENITE!

Puno sreće na vašem putu ka finansijskoj slobodi!

0 autorki

Karolina Herbut je finansijska savetnica, edukatorka i biznis kouč i uživa u demistifikaciji finansija. Pomaže fizičkim i pravnim licima, kao i njihovim zaposlenima da: preuzmu kontrolu nad svojim finansijama, kreiraju pasivne prihode i dodatnu zaradu, uvećaju ušteđevinu i da ostvare svoje lične i poslovne ciljeve. Vlasnica je firme Herbut Consulting i predsednica Centra za finansijsku

edukaciju i osnaživanje (CEFIN). Ima više od 10 godina iskustva u finansijskom sektoru i vođenju poslovanja. U periodu od 2008. – 2017. Karolina je radila kao direktorka Exclusive Change Srbije koji je deo Exclusive Change grupacije koja ima više od 400 maloprodajnih objekata u Evropi pružajući finansijske usluge. Rukovodila je firmom koja ima 75+ zaposlenih i koja je u 2017-oj ostvarila više od 370,000 EUR neto dobiti. Posедуje licencu/dozvolu za rad izdatu od strane Narodne banke Srbije za: zastupanje i posredovanje u osiguranju, kao i za obavljanje poslova informisanja o članstvu u dobrovoljnim penzijskim fondovima.

Više o njoj i o temama koje obrađuje možete da saznate na:

www.herbutkarolina.com;

[Instagram](#) | [Facebook](#) | [LinkedIn](#) | [YouTube](#)

VODIČ ZA
**UPRAVLJANJE
LIČNIM
FINANSIJAMA**

Karolina Herbut

ISBN 978-86-85401-21-3

9 788685 401213